

Behandelingsvoorstel voor de commissie Water en Milieu

Onderwerp: **Reductie van grondwaterwinning door Hydron op en rond de Utrechtse Heuvelrug**

Cie-datum : 25 oktober 2004

Cie-nummer: 2004WEM70

Procedure: in GS geweest op: 5 oktober 2004
eerdere behandeling in cie: nee
in PS: nee

inspraak: nee
op: n.v.t.
op: n.v.t.

Behandelend ambtenaar: Geert-Jan Nijsten (sector Water)
Portefeuillehouder: J. Binnekamp

toestel: 2231

Inleiding

In het eerste waterhuishoudingsplan (WHP1) kreeg Hydron Midden-Nederland (Hydron) de opdracht om de grondwaterwinningen ten oosten van het Amsterdam-Rijnkanaal met 15% te verminderen om de verdroging van natuur tegen te gaan. Vervolgens is een reductiescenario opgesteld om te komen tot een vermindering van de vergunningscapaciteit van 9,0 miljoen m³/jaar. Bij het vaststellen van dit reductiescenario is gekeken naar de verwachte effecten op de natuur, maar ook naar aspecten als investerings- en exploitatiekosten van de betreffende pompstations.

Regionale studies leidden vervolgens tot twijfels of de reductie van grondwaterwinning wel de beoogde natuurwinst op zou leveren. In 2001 is toen een overeenkomst gesloten met Hydron waarin de provincie en Hydron hebben vastgelegd dat aanpassing van de vergunningscapaciteit volgens het reductiescenario alleen dan plaatsvindt als de natuurwinst voldoende groot is **én** er ook elders duurzaam vervangende productiecapaciteit gevonden wordt. In de overeenkomst is een stappenplan vastgelegd om voor 2010 tot deze definitieve aanpassing van de vergunningen te komen:

1. Definitief vaststellen of reductie van de winningen voldoende natuureffect oplevert (EVUH onderzoek)
2. Onderzoeken of er alternatieve locaties zijn waar duurzaam vervangende productiecapaciteit gevonden kan worden ter compensatie van de te reduceren winningen (MER VPC)
3. Aanpassen van bestaande vergunningen onder gelijktijdige afgifte van vergunningen voor de nieuwe winningen.

Het nu uitgevoerde onderzoek 'Effecten van verdrogingsbestrijding op en rond de Utrechtse Heuvelrug - 2' (EVUH-2) geeft aan dat de natuurwinst ten gevolge van reductie van winningen inderdaad voldoende groot is. Hiermee is stap 1 uit de overeenkomst afgesloten en kan Hydron de MER studie indienen die is uitgevoerd naar de mogelijkheden om nieuwe pompstations te stichten ter vervanging van de te reduceren winningen (stap 2).

Bovenstaande heeft betrekking op de aanpassing van de formele vergunningen. Hydron kon de feitelijke reductie (o.a. in Amersfoort) echter al vanaf 2003 voorlopig doorvoeren, omdat sindsdien 4 milj. m³/jr water uit Flevoland wordt aangevoerd en er in Vleuten een nieuw pompstation is gesticht ten behoeve van Leidsche Rijn. De pompstations worden nog niet definitief uit gebruik genomen omdat volgens de prognoses in 2010 het drinkwatergebruik dusdanig zal zijn toegenomen dat de 9 milj. m³/jaar dan wél weer nodig is. De pompstations kunnen dus pas definitief gesloten worden als er ook zekerheid is over vervangende productiecapaciteit én de natuurwinst is vastgesteld.

Vervolg inleiding op pagina 2: nee

Wordt geagendeerd:

ter kennisneming, het stuk wordt niet besproken.

Beoogd effect

Verdroging van natuur verminderen.

Argumenten

1. *In 2010 dient volgens nationale en provinciale doelstellingen de verdroging van natuurgebieden voor 40 % te zijn bestreden.*

In de provincie Utrecht is in totaal ca. 18.300 ha verdroogde natuur, waarvan dus ca. 7300 ha in 2010 hersteld moet zijn (40%). Het EVUH-onderzoek heeft betrekking op bijna 5% van het verdroogde areaal. Uit het onderzoek blijkt dat in de gebieden rondom de Utrechtse Heuvelrug (noordelijk deel) zowel lokale maatregelen in het watersysteem als de reductie van grondwaterwinningen leiden tot een verbetering van de natuur. Door de maatregelen gecombineerd uit te voeren wordt een optimaal resultaat bereikt. Hiermee wordt in 492 ha natuurgebied de verdroging van terrestrische natuur volledig bestreden. In nog eens 103 ha wordt niet het einddoel bereikt maar treedt wel een belangrijke verbetering van de natuurwaarde op. Met een bijdrage van in totaal bijna 600 ha leveren de maatregelen een substantiële bijdrage aan de realisatie van de verdrogingsdoelstelling.

2. *De uiteindelijk reductie van vergunningscapaciteit onder gelijktijdige afgifte van vergunningen voor vervangende grondwateronttrekking biedt niet alleen natuurwinst op de Heuvelrug, maar is eveneens gunstig voor de kosten van drinkwaterproductie en de distributie.*

De pompstations die meegenomen zijn in het reductiescenario, zijn niet alleen gekozen om de natuureffecten. In de afweging heeft ook meegespeeld dat ze minder rendabel zijn. Dit heeft te maken met afschrijving van de installaties, bescherming van het grondwater en distributiekosten. Bij het stichten van nieuwe winningen (VPC) ter vervanging van de te reduceren winningen is bepalend dat het milieueffect minimaal is. Binnen deze randvoorwaarde wordt gezocht naar locaties die beter beschermd zijn (diepe winningen) en gunstig liggen ten opzichte van het afzetgebied. Hierdoor kan drinkwater geproduceerd en gedistribueerd worden tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.

Kanttekeningen

1. *Natuurwinst treedt niet alleen nu op, maar deels ook in de toekomst:*

De reductie van grondwaterwinning die met het onderhavige besluit beoogd wordt, heeft betrekking op de aanpassing van de formele vergunningen. Momenteel ligt de daadwerkelijk onttrokken hoeveelheid grondwater onder de vergunningscapaciteit. De vraag naar drinkwater zal de komende jaren echter toenemen. Zonder aanpassing van de vergunningscapaciteit zal de verdroging rondom een deel van de heuvelrug juist toenemen in plaats van afnemen. Met het huidige voorstel tot reductie wordt ook voorkomen dat de verdroging van natuur in de toekomst juist toeneemt.

2. *Reductie van vergunningscapaciteit kan leiden tot (een toename in) grondwateroverlast in stedelijk gebied en tot natschade voor de landbouw:*

Reductie van de grondwateronttrekkingen leidt tot een verhoging van de grondwaterstand. Dit kan schade veroorzaken. Zoals eerder gesteld betekent de reductie van vergunningscapaciteit deels dat de huidige onttrekkingen verminderd worden en deels dat toekomstige groei van de onttrekking wordt voorkomen. De schade die zou kunnen optreden hangt alleen af van de vermindering ten opzichte van de huidige situatie. Voor de pompstations Baarn, Groenekan en Lage Vuursche houdt het reductiescenario geen vermindering van de onttrekkingshoeveelheden in ten opzichte van de huidige situatie. In deze gebieden zal dan ook geen schade op kunnen treden. De daadwerkelijke vermindering is vooral gerealiseerd in Amersfoort. In dit gebied heeft de provincie in het voorafgaande jaar al maatregelen getroffen door aanleg van een grondwaterbeheerssysteem tegen wateroverlast gerelateerd aan de reductie. Ook in Soest is de onttrekking in 2004 verminderd. Onderzoek door KIWA heeft aangetoond dat door de reductie het risico op

grondwateroverlast toe kan nemen in de lager gelegen woonwijk Overhees. Dit kan, indien nodig, ondervangen worden door een verlaging van het oppervlaktewaterpeil in de wijk.

In de landbouwgebieden wordt de grondwatersituatie vooral bepaald door het oppervlaktewaterpeil en de detailontwatering. Reductie van de grondwaterwinningen heeft in de landbouwgebieden daarom slechts een minimaal effect.

Realisatie

Hydron zal de MER Vervangende Productie Capaciteit indienen, waarmee gevolg wordt gegeven aan de volgende stap in de overeenkomst tussen Hydron en provincie. Indien uit de MER blijkt dat vervangende productiecapaciteit (MER VPC) duurzaam gerealiseerd kan worden, kan Gedeputeerde staten overgaan tot aanpassen van de vergunningen onder gelijktijdige afgifte van VPC vergunning.

Communicatie

- De gemeenten binnen het onderzoeksgebied (zie bijlage 2) worden ambtelijk geïnformeerd over het besluit, het vervolgtraject en de verwachte gevolgen. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan de communicatie met Soest, omdat hier daadwerkelijk vermindering optreedt. Na overleg met de gemeenten wordt t.z.t. aan uw college voorgelegd of en in welke vorm verdere communicatie richting burgers en / of bestuurders van de gemeenten noodzakelijk is.
- Hydron Midden-Nederland heeft een communicatietraject in de planning voor de informatievoorziening rondom de MER VPC (o.a. informatieavonden voor de streek). Deels zullen de provincie en Hydron hierin gezamenlijk optreden, waarbij ook de communicatie van voorliggende besluiten met betrekking tot het reduceren van winningen meegenomen kan worden.
- Lopende het EVUH onderzoek is een begeleidingsgroep met verschillende maatschappelijke organisaties (waaronder Hydron) betrokken geweest bij het onderzoek. Deze organisaties zijn dus reeds op de hoogte van de resultaten van het EVUH onderzoek en zullen in de afsluitende bijeenkomst van de begeleidingsgroep op de hoogte worden gesteld van dit besluit.

Bijlagen

Bijlage 1: Overeenkomst tussen de N.V. Waterleidingbedrijf Midden-Nederland en de provincie Utrecht gericht op de reductie van grondwaterwinning.

Bijlage 2: Samenvatting van de onderzoeksresultaten van EVUH-2.

Bijlage 3: Brief aan Hydron Midden Nederland.